

איראן בזירה האזורית בעקבות המלחמה

המלחמה וקריסתה של תפיסת השלוחים

אף כי מגבלות כוחה של איראן בהפעלת הרשת האזורית שטווחה משך שנים ניכרו היטב כבר במהלך החודשים שקדמו למלחמת 12 הימים, ובעיקר מאז תבוסת חזבאללה מול ישראל וקריסת משטר אסד בסוריה, המלחמה המחישת ביתר שאת את קריסת תפיסת השלוחים. תפיסת 'ההגנה קדימה', שנועדה לבלום את האיומים על ביטחונה הלאומי של איראן הרחק ככל האפשר מגבולותיה באמצעות הפעלת שלוחים, לא מנעה בסופו של דבר מישראל ומארצות הברית לתקוף את איראן באופן ישיר. רשת השלוחים היא רכיב בסיסי בתפיסת הביטחון של איראן ואחד האמצעים המרכזיים שבידיה להרתיע את אויביה, להגדיל את העומק האסטרטגי שלה ולהרחיב את השפעתה ואת עוצמתה מעבר לגבולותיה.

מנקודת מבטם של שלטונות איראן, רשת זו אפשרה לה לקדם את האינטרסים האסטרטגיים שלה באזור במחיר נמוך יחסית, תוך ניסיון להימנע ככל האפשר מעימות ישיר עם יריביה המרכזיים. באמצעות שימוש בארגונים תת־מדינתיים הצליחה איראן לבסס מאחזי כוח והשפעה חשובים במרחב הערבי, אף כי לגורמים האזוריים המשתפים עימה פעולה יש לעיתים אינטרסים מנוגדים ושיקולים אחרים, שאינם תואמים בהכרח את אלה של טהראן. בשני העשורים האחרונים השקיעה איראן מאמצים גוברים להרחבת השפעתה האזורית. ניתן לראות בהתפתחות זו ביטוי לתפיסה שהלכה והשתרשה בצמרת הפוליטית והביטחונית האיראנית, המייחסת חשיבות גוברת להרחבת פעילותה והשפעתה של איראן הרחק מעבר לגבולותיה הפוליטיים והגיאוגרפיים כדי לשפר את יכולתה להתמודד עם איומים חיצוניים. אחת המטרות המרכזיות בבניית ציר ההתנגדות הייתה להרתיע את ישראל מתקיפה נגד מתקני הגרעין באיראן, ולספק יכולת תגובה מיידית במקרה של תקיפה כזו. בהתאם לתפיסה זו עשויה הייתה איראן לצפות גם במהלך המלחמה לתמיכה מצד שלוחיה. אלא שבמבחן המציאות אלה לא עשו כמעט דבר כדי לסייע לה ב"יום פקודה", כפי שהיו אמורים לעשות בהתאם לתפיסת הביטחון האיראנית. פתיחת המערכה הצבאית של ישראל נגד איראן תפסה את ארגוני הציר הפרו־איראני במשבר עמוק לאחר קרוב לשנתיים של לחימה מול ישראל, שבמהלכן איבדו רבים ממנהיגיהם ואלפי פעילים, ויכולותיהם הצבאיות נפגעו

"המלחמה הכפיויה השנייה": מלחמת 'עם כלביא' והשלכותיה על הביטחון הלאומי באיראן / רז צימט

קשות. הפגיעה ביכולות הצבאיות לצד חשש מתגובת נגד קשה מצד ישראל או ארצות הברית גרמו לכך שחברי ציר ההתנגדות נמנעו כמעט לחלוטין מפעילות התקפית. במקום זאת הם הסתפקו בהודעות תמיכה באיראן ובגינוי התקיפות הישראליות והאמריקאיות.¹⁰⁹ חזבאללה, שנועד למלא תפקיד מרכזי בטבעת האש של הציר הפרו־איראני באזור ולסייע לאיראן בעת שתותקף בידי ישראל, לא הצטרף למלחמה והסתפק בתמיכה הצהרתית בטהראן. בעקבות התבוסה שישראל הנחילה לארגון הוא לא יכול היה לממש את ייעודו, אף שיתכן כי טהראן דחקה בו להצטרף ללחימה ולפתוח חזית נוספת מול ישראל. מאז הפסקת האש בלחימה נגד ישראל בסוף נובמבר 2024 מתמודד הארגון עם שורה של אתגרים, ובראשם אובדן נתיבי הברחת אמצעי הלחימה והכספים מאיראן בעקבות הפלת משטר אסד, האיסור שהטילה ממשלת לבנון על טיסות מאיראן ומאמצי ההנהגה הלבנונית לקידום מונופול המדינה על הנשק ולפירוק המיליציות, לרבות חזבאללה, מנשקן. לאורך המלחמה הפגין הארגון את תמיכתו באיראן והדהד מסרים איראניים המאשימים את ישראל בתוקפנות בגיבוי ארצות הברית. עם זאת בכירי הארגון העדיפו לתרץ את ישיבתם בחיבוק ידיים בטענה שאיראן חזקה דיה ואינה נדרשת לסיוע.¹¹⁰

בעקבות זאת הגבירה המלחמה את הספקות בטהראן, שהועלו כבר קודם לכן, באשר ליעילות תפיסת השלוחים. המלחמה ברצועת עזה סיפקה לאיראן הזדמנות משמעותית ראשונה לממש את תפיסת התלכדות הזירות בהיקף נרחב יותר מאשר בעבר, תוך הפעלה בזמנית ומתואמת של מספר זירות פעולה נגד ישראל וארצות הברית ומבלי לשלם על כך מחיר ישיר. ואולם המלחמה חשפה גם את מגבלות כוחה של איראן בהפעלת כלל היכולות העומדות לרשות הציר הפרו־איראני באזור. טהראן לא הצליחה לממש באמצעות רשת השלוחים שלה את שני יעדיה המרכזיים: הפסקת הלחימה בעזה כדי לצמצם את מחיר הפגיעה בחמאס, והפעלת לחץ על ארצות הברית כדי שתחדל מתמיכתה הבלתי מסויגת בישראל ותאלץ אותה לסיים את המלחמה בטרם תממש את יעדיה. חמור מכל אלה, המלחמה ברצועת עזה הציבה לראשונה איום של ממש על עצם שרידותו של חמאס, שהוא רכיב חשוב (אף כי לא המרכזי) בציר הפרו־איראני, ופגעה קשות בחזבאללה, המשמש נכס אסטרטגי מרכזי של איראן באזור. הסיכול הממוקד בצמרת הארגון, ובראשה חסן נצראללה,

¹⁰⁹ "ציר ההתנגדות" והמערכה הצבאית בין ישראל לבין איראן. [מרכז המידע למודיעין ולטרור ע"ש אלוף מאיר עמית](#), 3 ביולי 2025.

¹¹⁰ אורנה מזרחי ומורן לבנוני, [בעקבות המלחמה בין ישראל לאיראן – החמרה במצב חיזבאללה והזדמנות לישראל מול לבנון](#). המכון למחקרי ביטחון לאומי, [מבט על](#), גיליון מס' 2001, 30 ביוני 2025.

לצד הפגיעה הקשה בכוחו הצבאי הציבו איום של ממש על הפרויקט האזורי החשוב ביותר שטיפחה איראן במשך עשרות שנים, ושללו ממנה במידה רבה את היכולת להרתיע את ישראל ולהגיב לה במקרה של תקיפת מתקני הגרעין האיראניים.

זאת ועוד, במהלך המלחמה התגלעו מתיחויות בין איראן לבין חלק משלוחיה, עקב פערים מסוימים בין האינטרסים שלה לבין אלה של הארגונים הנתמכים על ידה. פערים אלה נבעו בין היתר מהתמורות שחלו בתפיסת הפעלת השלוחים של איראן בשנים האחרונות, ובפרט בעקבות חיסול מפקד כוח קודס קאסם סולימאני בינואר 2020, שחייב את איראן לנהל את רשת השלוחים שלה באופן מבוזר יותר מאשר בעבר. היא המשיכה לשמר מידה רבה של השפעה ברשת, אך לא בהכרח באמצעות שליטה מלאה וקבועה בכל אחד מרכיביה. לאחר המתקפה האיראנית על ישראל באפריל 2024 העריכו גורמי מודיעין כי איראן התאכזבה מתגובת חזבאללה בליל המתקפה. חזבאללה אומנם שיגר מספר מטחים של עשרות רקטות לעבר בסיסים צבאיים ברמת הגולן בליל המתקפה האיראנית, אך תגובה זו לא חרגה מכללי המשחק בין הארגון לישראל בגבול הצפון מאז פרוץ המלחמה ברצועת עזה.¹¹¹ גם תקרית מותם של שלושה חיילים אמריקאים בירדן בתקיפת מיליציה שיעית עיראקית בסוף ינואר 2024 וכן פעילותם הגוברת של החות'ים בתימן, הנתמכים בידי איראן, נגד תנועות כלי שיט בים האדום ובמפרץ עדן, איימו לגרור את איראן לעימות צבאי בלתי רצוי עם ארצות הברית.¹¹²

הפעלת השלוחים ותמיכת איראן בהם, שנועדה לצמצם את הסיכון בהיגררותה למערכה צבאית ישירה, הביאה אותה בסופו של דבר לעימות צבאי ישיר עם ישראל. לאחר התקיפה הישראלית באיראן ב־26 באוקטובר 2024 נתן העיתונאי האיראני אמיר־חוסין מוצלא ביטוי לכישלונה של תפיסה זו. בציוץ שפרסם בחשבון ה־X שלו כתב העיתונאי כי ציר ההתנגדות, שהוקם בסוריה ובעיראק על חשבון התקציב האיראני במטרה להשיג עומק אסטרטגי עבור איראן ולהרחיק את סכנת המלחמה מגבולותיה, גרם לכך שמטוסי קרב ישראליים תקפו את איראן דרך עיראק וסוריה והביאו למותם של ארבעה חיילים איראנים.¹¹³ למרות שמנהיגי איראן נמנעו מביקורת פומבית על בעלי בריתם, הפרשנויות שהתפרסמו בעיתונות

111 רועי קייס, **דילמת הזהויות של נסראללה: חיזבאללה תקף, האיראנים ציפו ליותר**, כאן 11, 17 באפריל 2024.

112 איתמר אייכלר וליאור בן־ארי, **המתקפה בים האדום נמשכה 5 שעות, ארה"ב מאיימת להגיב: "איראן מאפשרת את זה"**, Ynet, 4 בדצמבר 2023.

113 **חשבון ה־X של אמיר־חוסין מוצלא**, 28 באוקטובר 2024.

האיראנית שיקפו תחושת אכזבה גוברת: זמן קצר לאחר מלחמת 12 הימים החלו להופיע באמצעי התקשורת האיראניים גילויים של ביקורת, לצד אכזבה לנוכח הימנעותם של שלוחיה האזוריים של איראן מפתחת חזיתות נוספות נגד ישראל במהלך המערכה.

במאמר פרשנות באתר עצרי איראן נכתב כי שלוחי איראן לא העניקו לה כל תמיכה של ממש במהלך המלחמה: חזבאללה שמר על שתיקה בשל הפגיעות שספג בשנה האחרונה; החות'ים הסתפקו בעיקר באיומים מילוליים ולא נקטו פעולה ממשית, אף כי ביצעו מספר שיגורי טילים לעבר נמל אילת; והמיליציות הפרו־איראניות בעיראק נקטו עמדה פוליטית זהירה ואף נמנעו מפרסום הצהרת תמיכה רשמית באיראן, דבר המדגיש את התלות הביטחונית העמוקה של בגדאד במערב. לפי המאמר, התנהלות חברות הציר לצד שתיקת שכנותיה של איראן במהלך המלחמה משקפות את הפגיעה בעומק האסטרטגי שלה ואת בידודה הגיאופוליטי – תהליך שעלול להתפתח לכדי איום אסטרטגי של ממש.¹¹⁴

לעומת זאת, מאמר פרשנות שהתפרסם באתר החדשות משרק ניוז, המזוהה עם המחנה הרדיקלי, הדגיש את חשיבות ההתנגדות לאור לקחי מלחמת 12 הימים. במאמר שדן בתפקיד הציר הפרו־איראני במלחמה נכתב כי לאורך ימי הלחימה היו המיליציות השיעיות הפרו־איראניות בעיראק כוונות קרבית מלאה, והמתינו לאות פעולה נגד הבסיסים האמריקאיים בעיראק. גם בתימן היו החות'ים במוכנות מלאה, הגבירו את המעקב אחר תנועות אמריקאיות בים האדום והמשיכו בשיגור טילים לעבר ישראל כדי להקשות על ההגנה האווירית שלה. בלבנון אימץ חזבאללה מדיניות של עמימות והכין מספר תרחישים לפעולה במקרה של הגברת המעורבות האמריקאית במלחמה, הסלמה למערכה אזורית או החלשה משמעותית של איראן. לטענת האתר, בעלי בריתה של איראן באזור הציעו מספר תוכניות תמיכה בטהראן והמתינו לאישורה, אך זו לא ביקשה כל פעולה מעבר למתקפות מוגבלות, שכן העדיפה לשמור את "הקלפים" שברשותה למקרה של הידרדרות למלחמה אזורית או פגיעה ממשית ביכולותיה. האתר סיכם כי לקח מרכזי מהמלחמה הוא הצורך בשימור ההתנגדות. שיקום חזית ההתנגדות בהתאם לתפיסתו של מפקד כוח קודס לשעבר קאסם סולימאני, המתבססת על הגנה רב־שכבתית על איראן, הוא אחד הרכיבים המרכזיים בכל מערכה עתידית, כך לפי המאמר.¹¹⁵

114 **שלוש מערכות במשבר בן 12 ימים / חלק ראשון: לבד בשדה הקרב** [3 פרדז אַ זַיק בַּחְרַן 21 רוזֶה / אול: תְּתַהּ דֶּר מִידַן]. עצרי איראן, 2 ביולי 2025.

115 **חשוב לבחון את תפקיד ציר ההתנגדות במהלך מלחמת 12 הימים האחרונה** [דֶּר נִירֶד 21 רוזֶה אַחִיר, בֶּרְרֶסִי נֶקֶשׁ מַחֹר מַקְוֹמַת מֶהֶם אִסַּת]. משרק ניוז, 26 ביוני 2025.

בכל מקרה, השיח בטהראן מלמד כי איראן אינה מתכוונת לנטוש את בעלי בריתה לטובת אסטרטגיה אזורית חדשה. גם בעיצומן של ההתפתחויות הדרמטיות באזור המשיכו חוגים המזוהים עם הממסד השמרני-רדיקלי באיראן להדגיש כי אין בהצלחותיה האופרטיביות של ישראל כדי לשנות את מאזן הכוחות לטובתה. יתרה מכך, לא ניתן למצוא בשלב זה ביטוי להכרה מצד חוגים אלה בצורך בחשיבה אסטרטגית מחודשת, בייחוד בכל הנוגע להפעלת השלוחים. נוסף על כך, בכירים איראנים ובראשם המנהיג ח'אמנהאי המשיכו לבטא בהצהרותיהם תחושת מסוגלות וביטחון ביכולתם של איראן ושל מרכיבי הציר להתמודד בהצלחה עם ישראל. כך למשל הצהיר ח'אמנהאי ב־23 באוקטובר 2024 כי הציונים חשבו שיוכלו לחסל בקלות את קבוצות ההתנגדות, אך הם ממשיכים להילחם נגד חמאס, הג'האד האסלאמי, חזבאללה ושאר הקבוצות, אף שהרגו יותר מ־50 אלף אזרחים חפים מפשע ומספר ממנהיגי חזית ההתנגדות, וחרף התמיכה האמריקאית הנמשכת בישראל.¹¹⁶

הצהרות אלה נמשכו גם אחרי מלחמת 12 הימים. בפגישה עם שגריר החות'ים בטהראן באוגוסט 2025 שיבח יועצו של מנהיג איראן לעניינים בינלאומיים, עלי־אכבר ולאיטי, את "התנגדות העם התימני", והדגיש את החשיבות של המשך שיתוף הפעולה האסטרטגי במסגרת חזית ההתנגדות ואת הצורך בשיפור התיאום בין מרכיביה כדי להתמודד עם "מזימות האויבים" ולשמור על אחדותה.¹¹⁷ בהודעת משמרות המהפכה לרגל יום השנה לציון מותם של חסן נצראללה ובכירי חזבאללה בתקיפת ישראל בביירות נאמר כי ההתנגדות אינה מוסד שניתן לפרקו באמצעות תהליכים פוליטיים או ביטחוניים אלא זהות, רעיון ותרבות המושרשים בקרב עמי האזור. לדברי משמרות המהפכה, תוכניותיהם של הציונים והאמריקאים להחליש או להשמיד את ההתנגדות נכשלו פעמים רבות, וגם הפעם יביאורק ביזוי והשפלה לאויביהם. עוד נאמר כי ההתנגדות לא זו בלבד שלא נחלשה, אלא היא אף הולכת ומתחזקת והופכת לגורם אזורי בולט יותר. בהודעה הודגש כי משמרות המהפכה ימשיכו לתמוך בציר ההתנגדות והם רואים בהמשך הדרך עד לחיסול הכיבוש ושחרור

116 **מנהיג המהפכה: הניצחון שייך לציר ההתנגדות** [رهبر انقلاب: پیروزی از آن مقاومت است], עצרי־איראן, 23 באוקטובר 2025.

117 **פגישת ולאיטי עם נציג אנצראללה בתימן; הדגשת אחדות חזית ההתנגדות** [دیدار ولایتی با نماینده انصار الله یمن؛ تاکید بر وحدت جبهه مقاومت], תסנים, 14 באוגוסט 2025.

ירושלים משימה אלוהית, לאומית ובלתי ניתנת לעצירה.¹¹⁸ ניתן להתייחס להצהרות אלה, שכמותן נשמעו גם בעבר, כאל רטוריקה חלולה או דברי רהב שנועדו להסתיר את חולשתה של איראן, אולם ניתן גם לראות בהן ביטוי אותנטי להלך רוח המשקף הערכה מתמשכת מצד ההנהגה האיראנית כי מאזן הכוחות עודנו נוטה לטובתה.

המשך המחויבות האיראנית לבעלי בריתה

הלחצים הגוברים על שלוחי איראן, בעיקר בלבנון ובעיראק, לצד קריאות הולכות ומתרבות לפירוק המיליציות השיעיות מנשקן, אינם נעלמים מעיני המשטר. קריסת משטר אסד צמצמה במידה ניכרת את יכולתה של איראן לשקם את מערך השלוחים שלה, בפרט במישור הצבאי. עם זאת ברור שאיראן אינה מתכוונת לנטוש את בעלי בריתה. יתר על כן, התקיפות הישראליות ברחבי האזור, לרבות התקיפה על איראן והתקיפה הכושלת בקטר, מוצגות בטהראן כהוכחה לכך שוויתור על ההתנגדות יסלול את הדרך למימוש תוכנית "ישראל הגדולה" ולהשגת הגמוניה ישראלית אזורית.

במאמר פרשנות שפורסם בסוכנות הידיעות תסנים באוגוסט 2025 נכתב כי חזית ההתנגדות באזור עדיין מספקת לאיראן קלף מנצח נגד ישראל וארצות הברית. לטענת תסנים, היתרון המרכזי של החזית נעוץ בכוח הקרקעי הניכר העומד לרשותה. הסוכנות הביאה כדוגמה את הקמתה של קבוצת ההתנגדות האסלאמית בסוריה (אולי אל-באס), מיליציה חדשה הנתמכת על ידי איראן, שהופיעה בינואר 2025 וקיבלה אחריות על שיגור רקטה לעבר ישראל בחודש יוני 2025.¹¹⁹

לנוכח הלחצים הגוברים על חזבאללה להתפרק מנשקו הדגישו באיראן כי ההתנגדות היא הערובה לביטחונה של לבנון. בספטמבר 2025 מתחה סוכנות הידיעות האיראנית השמרנית SNN ביקורת חריפה על המאמצים לפירוק חזבאללה מנשקו. במאמר פרשנות שפרסמה נטען כי תוכנית ממשלת לבנון לרכז את הנשק בידי הצבא הלבנוני, בעוד ישראל ממשיכה בתקיפותיה בלבנון, אינה אמצעי להגברת ריבונותה של לבנון אלא "פרויקט כפוי" בידי ארצות הברית ובעלות בריתה לפירוק חזבאללה ולהחלשת ציר ההתנגדות, ו"הזמנת

¹¹⁸ הצהרת משמרות המהפכה לציון יום השנה ל[חיסול] מנהיגי ההתנגדות: משמרות המהפכה רואים בסיוע ובתמיכה בהתנגדות באזור משימה אלוהית, לאומית ובלתי ניתנת לעצירה [ביאניה

سپاه پاسداران در سالگرد ر هبران مقاومت/ سپاه پشتیبانی و حمایت از مقاومت در منطقه را مأموریت الهی، ملی و غیر قابل توقف می‌داند]. ח'בר אונליין, 27 בספטמבר 2025.

¹¹⁹ שני החישובים האסטרטגיים של איראן במאבק עם הציונים [2 محاسبه راهبردی ایران در نبرد با صهیونیست‌ها]. תסנים, 10 באוגוסט 2025.

המפלצת הישראלית" לשוב ולכבוש את לבנון ולהוביל אותה למלחמת אזרחים נוספת. המאמר הדגיש כי השכל הפוליטי והניסיון ההיסטורי מלמדים כי ההתנגדות הייתה הגורם היחידי שהצליח לשחרר את דרום לבנון מהכיבוש הישראלי ולמנוע את מימוש פרויקט "ישראל הגדולה". לפיכך, פירוק חזבאללה מנשקו בטרם יהיו למדינה יכולות הגנה ממשיות עלול לפתוח את הדרך לפלישה ישראלית נוספת.

יתר על כן, נשקו של חזבאללה אינו רק ערובה לביטחונה של לבנון אלא גם חלק ממשוואת ההרתעה האזורית. הניסיון מלמד שכאשר כוחו של חזבאללה נחלש גוברת תעוזתה של ישראל להמשיך בתוקפנותה גם בסוריה, ברצועת עזה ובתימן. שלילת נשקו של חזבאללה תפקיר את הציבור הלבנוני בפני תוקפנות זרה, ובניגוד לטענת הממשלה היא לא תבטיח את שיקום המדינה אלא תביא להחרפת ההגירה, חוסר היציבות והייאוש.¹²⁰

הסתייגות איראנית מפירוק המיליציות מנשקן נשמעה גם לגבי עיראק. נציג מנהיג איראן בעיראק, איתאללה סיד מג'תבא חוסיני, הצהיר כי הדרישה האמריקאית לפירוק המיליציות השיעיות בעיראק מנשקן היא משאלה בלתי ניתנת להשגה, וכי העם העיראקי לא יסכים לקבל דבר כזה. הוא ציין כי ידוע לכול שארצות הברית מבקשת להביא לעיראק את אותה צרה שהביאה על סוריה, אך לדבריו אין לכך כל בסיס. לפי חוסיני, חברי 'הגיוס העממי' (מסגרת הגג של המיליציות הפרו-איראניות) הם לוחמים נאמנים ומאומנים המחזיקים באמצעים צבאיים מספקים ופועלים במסגרת 'חזית הרפובליקה האסלאמית וההתנגדות האסלאמית'.¹²¹

קולות התומכים בהמשך התמיכה בשלוחים נשמעו לא רק במחנה השמרני-רדיקלי. בריאיון עם מאשאללה שמס אל-זאעט'ין, שהתפרסם באוגוסט 2025 בעיתון שרק, טען העיתונאי הרפורמיסטי כי אין להסכים לדרישת ארצות הברית וישראל לפרק את ההתנגדות מנשקה ולכונן סדר חדש, המבוסס על חיסולה לא רק ככוח צבאי אלא גם כתנועה פוליטית. הוא הדגיש את חשיבות שימור ההתנגדות והציג את שחרור דרום לבנון מהכיבוש הישראלי כהוכחה לכך. לדידו אין דרך להתמודד עם כובש גזען ותוקפני כמו ישראל אלא באמצעות ההתנגדות. שמס אל-זאעט'ין הוסיף כי המטרה האמיתית של הדרישה לפרק את הקבוצות

120 פירוק נשק חזבאללה: הקדמה להתאבדות ולכיבושה מחדש של לבנון [خلع سلاح حزب الله؛ مقدمة انتحار و اشغال دوباره لبنان]. [SNN](https://www.snn.com), 6 בספטמבר 2025.

121 נציג המנהיג בעיראק: חברי הגיוס העממי נאמנים למנהיג וניצבים בחזית הרפובליקה האסלאמית [نماینده رهبری در عراق: اعضای حشد الشعبی، ولایی و در جبهه جمهوری اسلامی هستند]. [עצרי איראן](https://www.eyarai.com), 24 באוגוסט 2025.

החמושות בלבנון, בעיראק, בתימן ובעזה מנשקן היא לכונן סדר חדש שיחסל את כל המדינות והקבוצות המתנגדות לתוקפנותה של ישראל באזור. לטענתו, השלב הראשון בכינון סדר כזה הוא פירוק מנשק, לאחר מכן יבוא חיסול הפוליטי והחברתי ובסופו של דבר השמדתה של אידיאולוגיית ההתנגדות. הוא ציין, כי הסדר במזרח התיכון נשען גם לאחר מלחמת 12 הימים וההתפתחויות האחרונות באזור על ציר ההתנגדות. יתר על כן, המלחמה הוכיחה, לדעתו, את סופו של מיתוס "ישראל הבלתי מנוצחת". ההתנגדות מתפשטת במדינות הערביות והאסלאמיות: מאינדונזיה ועד מרכז אפריקה, ממרכז אסיה ועד מזרח הים התיכון, וכוחו של ציר ההתנגדות חזק יותר מכוחם של הצירים האחרים, אם הציר בהובלת טורקיה ואם הציר "הערבי-ישראלי" בהובלת ארצות הברית, ישראל ומדינות הסכמי אברהם.¹²²

אף על פי כן, בראיית איראן ניתן לבצע התאמות מסוימות במסגרת התפיסה הנוכחית, ובו בזמן למצוא פתרונות אפשריים לפערים בכושר ההרתעה האיראני. פתרונות אלה עשויים להתבטא, למשל, בהאצת הניסיונות לבסס תשתיות טרור ביהודה ושומרון (כתחליף אפשרי לרצועת עזה), בהגברת פעילות הטרור בתוך שטחי ישראל, בניסיון לקזז את הפגיעה בכווח הצבאי של חזבאללה באמצעות שיקום (ולו חלקי) של יכולותיו, בהמשך התמיכה האיראנית במיליציות השיעיות בעיראק ובהגברת הסיוע לחות'ים בתימן. המשך הזרמת כספים לחזבאללה ולחמאס וכן הסיוע לחות'ים בתימן ולמיליציות השיעיות בעיראק מעידים כי איראן נחושה לשמר את הציר באמצעות מציאת ערוצי סיוע חלופיים וניצול הזדמנויות, לדוגמה סביב האירועים האלימים שהתרחשו בדרום סוריה ביולי 2025.¹²³ במקביל דווח כי איראן מאמנת נאמנים של משטר אסד במחנות בעיראק, והם עשויים לנסות לבסס מחדש נוכחות פרו-איראנית בסוריה.¹²⁴ ביולי 2025 לכדה ישראל חברים בתא טרור המקושר לאיראן בשני מבצעים נפרדים בדרום סוריה.¹²⁵

איראן ממשיכה גם במאמציה להעביר אמצעי לחימה לשלוחיה באזור. ביולי 2025 דיווח העיתון וול סטריט ג'ורנל כי איראן החלה להשתמש בכלי רכב קטנים להברחת נשק

122 הנדסה ביטחונית חדשה במזרח התיכון [مهندسی امنیتی جدید خاورمیانه]. [שרק](#), 13 באוגוסט 2025.

123 כרמית ולנסי, העימות המדמם בסווידא: דילמות אסטרטגיות לישראל. המכון למחקרי ביטחון לאומי,

[מבט על](#), גיליון מס' 20, 20 ביולי 2025.

124 Hudhaifa Ebrahim, *Tehran seeks comeback in Syria through Iraqi training camps*. [Ynet Global](#), 29 April 2025.

125 Emanuel Fabian, *For 2nd time in days, IDF says troops arrested terror cell in Syria working for Iran*. [Times of Israel](#), 7 July 2025.

לחזבאללה דרך שטח סוריה, לאחר שבעבר הסתמכה על משאיות גדולות. לפי הדיווח, חזבאללה הצליח בדרך זו להבריש טילים נגד טנקים מסוג קורנט ונשק מתקדם לתוך לבנון.¹²⁶ בספטמבר 2025 דיווח היומון הבין-ערבי אל-שרק אל-אוסט כי איראן ביקשה מבכיר עיראקי להעניק לה הקלות יוצאות דופן במעבר הגבול אל-קאא'ם שבין עיראק לסוריה, כדי להעביר לחזבאללה משלוחי כסף דרך שטח סוריה. עוד נמסר כי גורמים ביטחוניים בסוריה ובלבנון עקבו אחר ניסיונות איראניים גוברים להעביר סיוע לחזבאללה על רקע הלחץ המופעל על הארגון להתפרק מנשקו. בכירים ב'מסגרת התיאום' השיעית בעיראק מסרו כי איראן הורתה למנהיגי הפלגים לחפש דרכים חדשות לשיקום יכולות חזבאללה.¹²⁷ באוקטובר 2025 סיכלו שב"כ וצה"ל הברחה גדולה של אמצעי לחימה מתקדמים שמקורם באיראן, ואשר יועדו לפעילי טרור באזור יהודה ושומרון. בהודעה משותפת של גופי הביטחון נמסר כי המשלוח שנתפס הכיל אמצעי לחימה "מפירי איזון", בהם רקטות נ"ט, מטעני כלימגור (מוקשים), רחפנים בעלי יכולת הטלת מטענים, רימוני יד, מקלעים ואקדחים. עוד נמסר כי מצבור אמצעי הלחימה שנתפס נשלח לפעילי טרור ביהודה ושומרון על ידי אגף המבצעים המיוחדים של משמרות המהפכה, וכן יחידת המבצעים המיוחדים בכוח קודס.¹²⁸

במקביל ממשיכה איראן להעביר אמצעי לחימה גם לחות'ים בתימן. בראשית אוגוסט 2025 תפסו כוחות ההתנגדות הלאומיים של תימן (NRF), הפועלים בדרום תימן וזוכים לתמיכת המערב, משלוח אמצעי לחימה שהיה בדרכו לחות'ים. לפי ההודעה המשלוח, שיועד לנמל אל-חודידה והוסט לנמל עדן שבשליטת הממשלה המתנגדת לחות'ים, הכיל כטב"מים, מערכות הנעה סילונית, מכשירים אלחוטיים ורכיבי בקרה מתקדמים.¹²⁹ באוקטובר 2025 נתפסה בקרבת מצרי באב אל-מנדב ספינה איראנית שנשאה אמצעי

126 Benoit Faucon and Adam Chamseddin, Iran Is moving to rearm its militia allies. [The Wall Street Journal](#), 17 July 2025.

127 **טהראן מחפשת ערוצים חדשים להזרים כסף לחזבאללה** [טהראן تبحث عن قنوات جديدة لضخ أموال إلى "حزب الله"]. [אל-שרק אל-אוסט](#), 9 בספטמבר 2025.

128 יואב זיתון, **29 מוקשים, 15 רקטות, 60 אקדחים ורובים: נתפס אמל"ח איראני בדרך ליו"ש | תיעוד**. [Ynet](#), 8 באוקטובר 2025.

129 *Yemen forces interdict illegal weapons systems and equipment bound for Iran-backed Houthis*. [Yemen Online](#), 16 August 2025.

לחימה, ובהם טילי קורנט וחלקי חילוף של כטב"מים, בדרכה מנמל בנדר עבאס לאזורים שבשליטת החות'ים.¹³⁰

אחת הדרכים של איראן להתמודד עם הלחצים הגוברים על בעלות בריתה בחזית ההתנגדות היא הרחבת קשריה עם הממשלים המרכזיים, בעיקר בלבנון, תוך הדגשה כי אין בכוונתה להתערב בענייניהן הפנימיים של המדינות הערביות. בביקורו בלבנון באוגוסט 2025 ביטא מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי לאריג'אני את ההכרה בטהראן באילוצים הפועלים על חזבאללה, ועמד על הצורך לפעול גם מול שלטונות המדינה הלבנונית תוך הדגשה שאין בכוונת איראן להתערב בענייניה הפנימיים.

בפגישתו עם נשיא לבנון ג'וזף עאון אמר לאריג'אני כי איראן מעוניינת בקשרי ידידות עם כלל הלבנונים ולא רק עם עדה מסוימת, והדגיש את תמיכתה בממשלת לבנון ובהחלטות המתקבלות על ידי המוסדות החוקיים במדינה. הוא הוסיף כי טהראן מוכנה להגיש סיוע ללבנון, אם ממשלתה תבקש זאת.¹³¹ במסיבת עיתונאים שערך בביירות הדגיש לאריג'אני כי איראן תומכת בכך שמדינות האזור יהיו עצמאיות וחזקות, וכי היא תכבד כל החלטה שתקבל ממשלת לבנון בשיתוף פעולה ובהתייעצות עם חזבאללה. לאריג'אני הדגיש כי ההתנגדות מהווה נכס לאומי של לבנון ושל כלל המדינות האסלאמיות, וכי האויב של לבנון הוא ישראל, שתקפה אותה. עם זאת הוא הוסיף כי לאיראן אין כוונה להתערב בענייני מדינות אחרות, לרבות לבנון.¹³² בביקור נוסף שקיים בלבנון בספטמבר 2025 הצהיר לאריג'אני כי איראן אינה נותנת הוראות לאיש, וכי מזכ"ל חזבאללה נעים קאסם קובע בעצמו מה משרת את טובת עמו. הוא הוסיף כי איראן פועלת לעודד את הבכירים הלבנונים והזרמים הפוליטיים השונים לפעול יחד בהסכמה, והדגיש כי ענייניה הפנימיים של לבנון הם נחלת הלבנונים עצמם. לאריג'אני התייחס גם לטענות בדבר סיוע איראני לחזבאללה, והשיב כי חזבאללה

130 תפיסת משלוח נשק איראני סמוך למצרי באב אל-מנדב, שהיה בדרכו למיליצית החות'ים הטורקיסטית [ضبط شحنة أسلحة إيرانية قرب باب المندب كانت في طريقها للمليشيا الحوثية الراهية], [Yemen Vibe](#), 22 באוקטובר 2025.

131 פרטים על פגישת לאריג'אני עם עאון לפי דיווחי התקשורת הלבנונית [جزئياتي از دیدار لاریجانی و عون به روایت رسانه لبنان], [תסנים](#), 13 באוגוסט 2025.

132 לאריג'אני: מדיניות איראן היא הפיכת מדינות האזור לעצמאיות ולחזקות [لاریجانی: سیاست ایران مستقل و قوی شدن کشورهای منطقه است], [תסנים](#), 13 באוגוסט 2025.

חזק מספיק ואינו זקוק לנשק ממדינות אחרות. הוא הסתייג גם מטענות שליחו של נשיא ארצות הברית, טום באראק, בדבר סיוע כספי בסך מיליוני דולרים מאיראן לחזבאללה.¹³³ בריאיון לאתר המנהיג העליון שב לאריג'אני וביטא את התפיסה האיראנית המעודכנת בנוגע להמשך התמיכה בשלוחיה, תוך הדגשת עצמאותם של הממשלים המרכזיים באזור והצורך לחזקם. לאריג'אני טען כי אין זה נכון שחזית ההתנגדות נחלשה וכי היא חיה, נושמת, מתפתחת ואף מתחזקת ככל שהלחץ עליה גובר. הוא הוסיף כי תמיד נכון להתאים את ההחלטות לנסיבות הזמן, אך אין בכך כדי לערער את תמיכת הרפובליקה האסלאמית בהתנגדות, משום שהיא ממשיכה לראות בה תנועה אותנטית ונכס אסטרטגי. כשם שאויביה של איראן משתמשים בכל יכולותיהם, כך גם איראן צריכה להשתמש ביכולותיה. הוא הדגיש כי חזבאללה ויתר כוחות ההתנגדות אינם מהווים נטל על איראן. הם זקוקים לעזרתה כשם שאיראן צריכה להיעזר בהם לטובת ביטחונה הלאומי. ואולם הוא הוסיף כי חברי הציר צריכים לפתור את בעיותיהם בעצמם במסגרת דיאלוג לאומי וכי הם אינם כפופים לאיראן, המכבדת את החלטותיהם ושיקול דעתם. יתר על כן, הוא הדגיש כי גם הממשלים המרכזיים באזור, לרבות ממשלות לבנון ועיראק, צריכים להיות חזקים, וכי איראן מאמינה בקיומן של ממשלות עצמאיות באזור במקביל לתמיכתה בהתנגדות.¹³⁴

גם שר החוץ האיראני עראקצ'י ביטא את העמדה כי עצם העובדה שאיראן מביעה עמדה בנוגע למצב בלבנון או להתנגדות – אין משמעותה התערבות בענייניה הפנימיים של לבנון. בריאיון לטלוויזיה האיראנית הדגיש השר כי חזבאללה הוא ארגון עצמאי לחלוטין המקבל החלטות בעצמו, וכי ענייני לבנון צריכים להיפתר באמצעות דיאלוג בין הקבוצות והעדות השונות במדינה. עם זאת הוא טען כי שלום באזור יהיה פחות יציב ללא נשק ההתנגדות, וכי אם לא יהיה בידיה נשק שום כוח אחר לא יוכל לבלום את שאיפת ההגמוניה של ישראל באזור, כפי שניכר בסוריה. עוד ציין עראקצ'י כי איראן הזהירה את לבנון מפני סכנה זו, אולם ההחלטה לגבי דרך הפעולה נתונה אך ורק בידי הלבנונים עצמם, ובייחוד בידי חזבאללה.¹³⁵ על רקע האילוצים הגוברים הניצבים בפני שלוחיה באזור הפגינה טהראן במקרים מסוימים נכונות לעודד את בעלות בריתה באזור להימנע מפעולות שעלולות להביא להסלמה,

133 **לאריג'אני: אנחנו מוכנים לכל התרחישים / אין צורך שהאמריקאים יתייחסו לעצמם כאל אפוטורופוסים של העם הלבנוני** [לاریجانی: برای همه شرایط آماده‌ایم/ لزومی ندارد آمریکا خود را قیم مردم لبنان بدانند]. **איסנ"א**, 27 בספטמבר 2025.

134 **האיראנים אינם כאלה שנכנעים** [ایرانی‌ها "تسلیم‌بشو" نیستند]. **אתר מנהיג איראן**, 22 באוגוסט 2025.

135 **עראקצ'י: הציונים כועסים על ההתנגדות שלנו לסנקציות** [عراقچی: صهیونیست‌ها از مقاومت ما در برابر تحریم‌ها عصبانی هستند]. **עצרי איראן**, 14 באוגוסט 2025.

שאינה רצויה בעיניה בעת הנוכחית. הדבר ניכר היטב במדיניות האיראנית בעיראק, שם ניצבות המיליציות השיעיות הפרו־איראניות בפני לחץ גובר. בביקורים שקיים מפקד כוח קודס אסמאעיל קאא'ני בעיראק בקיץ 2025 העביר הבכיר האיראני למיליציות השיעיות מסר ברור בדבר התנגדות טהראן לפעולות חד־צדדיות מצידן. לפי אחד הדיווחים הדגיש קאא'ני את תמיכת איראן בממשלת עיראק ובמאמציה להשליט את סמכותה, והזהיר מפני אפשרות של תקיפות ישראליות נגד מפקדות המיליציות. הוא גם הביע את מורת רוחה של טהראן מהמשך פעילותן של קבוצות מסוימות ללא תיאום עם הממשלה בבגדאד. לטענת בכיר ב'מסגרת התיאום' השיעית, ביקורו של קאא'ני מעיד על שינוי מסוים בגישת איראן כלפי המיליציות השיעיות בעיראק, המתאפיינת במעבר מתמיכה מוחלטת להכוונה מוגבלת ומחושבת. זאת לנוכח הלחצים הכלכליים והבינלאומיים הגוברים על טהראן ומאמציה לשיפור תנאי המשא ומתן שלה עם המערב. הבכיר ציין כי במקביל איראן פועלת לשמור על אחדות המסגרת ולמנוע מהמחלוקות בין הפלגים השיעיים העיראקיים להשפיע על לכידות המחנה השיעי, בייחוד לקראת הבחירות הפרלמנטריות בעיראק בנובמבר 2025.¹³⁶ ניתן למצוא ביטוי נוסף לנכונותה של איראן לבצע התאמות מסוימות במדיניותה כלפי שלוחיה בדיווח של האתר Amwaj Media מפי גורמים פוליטיים בעיראק, כי משמרות המהפכה בוחנים יחד עם כמה מהמיליציות השיעיות הפרו־איראניות המרכזיות את האפשרות למקד את מאמציהן בזירה הפוליטית העיראקית. זאת לנוכח הלחצים הגוברים על המיליציות מצד הממשל המרכזי בבגדאד וארצות הברית. במקביל פועלת איראן – על פי דיווח זה – לעודד ולתמוך במיליציות עיראקיות קטנות, שאינן משתייכות ל'גיוס העממי', כדי שאלה ימשיכו בפעילות צבאית.¹³⁷

איראן ומדינות ערב בעקבות המלחמה

במקביל לפעילותה הנמשכת מול חזית ההתנגדות, ניכר מאמץ איראני מתמשך להמשיך בשיפור יחסיה עם שכנותיה הערביות. מגמת הדטנט בין איראן למדינות הערביות־סוניות, ובראשן מדינות המפרץ, קשורה קשר הדוק לחששן מפני איראן, בפרט מאז תקיפת מתקני הנפט בערב הסעודית על ידי איראן בספטמבר 2019, שהמחישה את היתרון הצבאי

¹³⁶ מקורות עיראקיים חושפים ל"אל־עין אל־אח'באריה" פרטים על ביקורו ה"סודי" של קאא'ני והקשר שלו לבחירות [מصادر عراقية تكشف لـ"العين الإخبارية" تفاصيل زيارة قاتاني "السرية" وعلاقتها بالانتخابات]. אל־עין, 30 ביולי 2025.

¹³⁷ Mohanad Faris, Iran floats 'dual-track approach' as Baghdad playbook gets reconsidered. Amwaj Media, 4 November 2025.

האיראני; לספק הגובר בדבר תמיכתה ומחויבותה הביטחונית של ארצות הברית כלפי בעלות בריתה; ולהפניית הקשב במדינות המפרץ לענייני פנים ולחיתרתן לשיקום כלכלי ולפיתוח ארוך טווח.¹³⁸

ואולם מגמה זו מתקדמת בעצלתיים, בעיקר לנוכח החשדנות ההדדית, החשש המתמשך מצד מדינות המפרץ מפני התעצמותה של איראן וסוגיות שונות שבמחלוקת, למשל סביב תמיכת איראן בשחקנים לא־ממשלתיים חמושים במזרח התיכון. יתרה מזאת, עם סיום המלחמה בעזה עשויות מדינות ערב, ובראשן ערב הסעודית, להכריע בעניין עתידם של 'הסכמי אברהם' ושיתוף פעולה אפשרי עם ישראל בהתמודדות עם האיום האיראני. במקביל הן יידרשו לבחון את עמדתן כלפי טהראן, שחרף הפגיעה בה עודנה נחשבת לשחקנית עם יכולות הרתעה ניכרות.

במאמציה של איראן לחיזוק קשריה עם שכנותיה הערביות היא שואבת עידוד מעמדתן המסויגת בדבר המלחמה, בעיקר לנוכח חששן מהסלמה אזורית שעלולה לגלוש לשטחן. חשש זה לא נעלם גם בתום מלחמת 12 הימים, משום שמדינות המפרץ שותפות להערכה כי בהיעדר הסדרה בין איראן לארצות הברית, סבב מלחמה נוסף בין ישראל לאיראן, שעלול להביא להסלמה אזורית כוללת, הוא רק שאלה של זמן. נוסף על כך, בקרב מדינות ערב ניכרת הסתייגות מהעדפתה הברורה של ישראל לשימוש בכוח צבאי על פני הסדרה מדינית. במגעים הדיפלומטיים שאיראן מנהלת בחודשים האחרונים עם בכירים בעולם הערבי ניכר כי היא חותרת לנצל את החשש הגובר בעולם הערבי מפני מה שנתפס בעיניהם כשאיפות מצד ישראל להשגת הגמוניה אזורית. כך למשל, בשיחה שקיים באוגוסט 2025 עם שר החוץ המצרי, בדר עבד אל־עאטי, עמד שר החוץ האיראני עראקצ'י על הצורך בהגברת התיאום בין המדינות הערביות והאסלאמיות במאבק נגד תוכנית "ישראל הגדולה" לכיבוש אדמות ערביות־אסלאמיות.¹³⁹

בעקבות התקיפה הישראלית הכושלת על הנהגת חמאס בקטר בספטמבר 2025 ניצלה טהראן את הביקורת החריפה בעולם הערבי כלפי ישראל כדי להציג את הפעולה הישראלית כהוכחה נוספת לכוונוניה ההתקפיות של ישראל ולצורך בהגברת התיאום בעולם המוסלמי

138 יואל גוז'נסקי, רז צימט וגליה לינדנשטראוס, **הדטאנט במזרח התיכון – קווים לדמותו והשלכותיו לישראל**. המכון למחקרי ביטחון לאומי, [מבט על](#), גיליון מס' 1892, 8 בספטמבר 2024.

139 **שיחת טלפון בין עראקצ'י לשר החוץ המצרי בנוגע לתוכנית "ישראל הגדולה" ולמשבר בעזה** [گفتگوی عراقچی و وزیر خارجه مصر درباره طرح "اسرائیل بزرگ" و بحران غزه], [מהר](#), 20 באוגוסט 2025.

נגדה. מנקודת מבטן של מדינות ערב, ובייחוד מדינות המפרץ, התקיפה בדוחה נתפסה כעדות נוספת לכוונותיה ההתקפיות של ישראל באזור, וכן הגבירה את סימני השאלה בנוגע ליכולתן לסמוך על ארצות הברית כפטרון ביטחוני מהימן. דובר משרד החוץ האיראני, אסמאעיל בקאאי, הגיב לתקיפה באומרו כי האירוע צריך לשמש אזהרה למדינות האזור מפני הסכנות הנובעות מהמשך האדישות לנוכח התוקפנות והפרת החוק מצד ישראל באזור.¹⁴⁰ בנאומו בכינוס פסגת מנהיגי המדינות האסלאמיות והערביות בדוחה אמר נשיא איראן פזשכיאן כי התקיפה הישראלית בדוחה הוכיחה שאף מדינה ערבית או מוסלמית אינה מוגנת מפני תוקפנותה של ישראל, וכי על המדינות האסלאמיות להתאחד כנגדה.¹⁴¹ בסיכום של דבר, איראן ניצבת בפני אתגרים כבדי משקל גם בזירה האזורית, בעיקר בנוגע ליכולתה לשקם את ציר ההתנגדות שטיפחה במשך שנים. יתר על כן, יכולתה הבסיסית של איראן לקדם את השפעתה באזור מוגבלת על ידי מאפייני יסוד במערכת המזרח-תיכונית, ובראשם ההרכב הדמוגרפי והשפעתם המתחרה של שחקנים אזוריים ובינלאומיים. הרפובליקה האסלאמית התקשתה בעבר, ותתקשה גם בעתיד, להפוך להגמון אזורי באזור שרובו ערבי-סוני ורואה בה במידה רבה גורם זר ואף עוין. אף על פי כן, איראן כבר הוכיחה בעבר יכולת טובה לנצל כל הזדמנות לשיפור אחיזתה ומעמדה כמעצמה אזורית, וניתן להניח שחורף היחלשות הרפובליקה האסלאמית והציר הפרו-איראני באזור היא תחתור לנצל כל הזדמנות כדי לשמר ולו חלק מהשפעתה ולחזק מחדש את יכולות בעלי בריתה האזוריים בחזית ההתנגדות.

140 **תגובת בקאאי לפעולה הטוריסטית של המשטר הישראלי בדוחה** [واکنش بقای به اقدام تروریستی رژیم اسرائیل در دوحه]. [תאבנאכ](#), 9 בספטמבר 2025.

141 **פזשכיאן בכינוס דוחה: מתקפת ישראל על קטר נבעה מתוך ייאוש/ יש לבודד את התוקפן** [پزشکیان در اجلاس دوحه: حمله اسرائیل به قطر از سر استیصال بود/ باید متجاوز را منزوی کنیم]. [תסנים](#), 15 בספטמבר 2025.